

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії

 А. А. Мазаракі

"17" січня 2019 р.

ПРОГРАМА

**вступного фахового випробування
для здобуття освітнього ступеня бакалавра
на основі освітньо-кваліфікаційного рівня
молодшого спеціаліста**

галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
спеціалізації	«Державні фінанси», «Банківська справа», «Фінансове посередництво», «Управління державними фінансовими ресурсами»

Київ 2019

ВСТУП

Вступне фахове випробування має комплексний характер і проводиться з базових дисциплін, які формують професійні знання й навички майбутнього бакалавра.

Вступне випробування відбувається у вигляді тестування.

Мета тестування – виявлення рівня підготовки вступника, ступінь володіння ним теоретичними та практичними знаннями, професійними вміннями і навичками, здобутими за час навчання на рівні «молодший спеціаліст».

Завдання тестування – встановлення та оцінювання результатів (компетенцій) навчання вступників.

Програма фахового випробування складається з трьох розділів, що відповідають базовим дисциплінам:

1. Фінанси.
2. Гроші та кредит.
3. Фінанси підприємства.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Розділ 1. ФІНАНСИ

Історичні аспекти виникнення та розвитку фінансів. Необхідність фінансів, їх роль у ринковій економіці. Характерні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Об'єкти та суб'єкти фінансових відносин. Функції фінансів, їх сутність. Моделі фінансових відносин у суспільстві. Фінансові ресурси, їх суть, призначення та джерела формування.

Фінансова система, її сутність, засади та принципи побудови. Складові фінансової системи. Зміст, основні напрями та завдання фінансової політики. Фінансовий механізм: суть, складові елементи та роль у реалізації фінансової політики держави. Управління фінансами: поняття, об'єкти, суб'єкти та елементи. Стратегічне та оперативне управління фінансами. Сутність, мета, завдання та методи фінансового планування. Фінансовий контроль, його зміст, необхідність, види та форми.

Державні доходи, їх економічне значення та джерела формування. Об'єкти та суб'єкти відносин у формуванні державних доходів. Система державних доходів. Класифікація державних доходів. Методи мобілізації державних доходів. Зміст, форми прояву та рівень функціонування державних видатків. Принципи організації державних видатків. Система державних видатків та її складові. Класифікація державних видатків. Методи фінансування державних видатків.

Бюджетна система України, її сутність, етапи становлення. Види бюджетів в Україні. Зведений бюджет, його призначення, види. Принципи бюджетної

системи. Бюджетна класифікація: її значення та складові. Склад бюджетного законодавства.

Сутність, призначення та роль бюджету держави. Бюджет як економічна категорія. Функції державного бюджету. Система доходів державного бюджету, їх класифікація. Сутність, характеристика, склад, структура державних видатків. Класифікація видатків бюджету.

Бюджетний дефіцит, його види. Державний борг, його складові. Бюджетна політика у системі державного регулювання економіки.

Суть, призначення та необхідність податків. Ознаки та функції податків. Класифікація податків. Елементи податку та їх характеристика. Податкова система держави: суть, структура та принципи побудови. Податкова політика держави: суть, мета, завдання та види.

Державні цільові фонди: сутність та класифікація. Фінансові ресурси державних цільових фондів, їх зміст, джерела формування та напрями використання.

Поняття, призначення та функції державного кредиту. Форми державного кредиту. Державний борг, його поняття, причини виникнення, наслідки зростання, види та форми. Зміст та складові системи управління державним боргом. Методи управління державним боргом.

Місцеві фінанси: суть, об'єктивні передумови виникнення, специфічні ознаки та функції. Поняття системи місцевих фінансів, принципи її побудови, структурні елементи та особливості функціонування. Фінансові ресурси місцевого самоврядування: зміст, джерела та специфіка формування.

Фінанси домогосподарств, їх зміст, значення та функції. Джерела формування та напрями використання фінансових ресурсів домогосподарств.

Фінансовий ринок як економічна категорія, його суспільне призначення. Мета, завдання та функції фінансового ринку. Об'єкти та суб'єкти фінансового ринку. Класифікація фінансових ринків. Інструменти фінансового ринку, їх зміст, необхідність та види.

Економічна природа та функції страхування. Принципи страхування, їх сутність. Класифікація страхування, її наукове та практичне значення. Страховий ринок: поняття, основні учасники та чинники, що впливають на його стан, інфраструктура.

Фінансова безпека держави, її суть, значущість та складові. Основні наслідки впливу різних видів загроз на фінансову безпеку держави. Індикатори, їх зміст, класифікація та роль у формуванні системи фінансової безпеки держави.

Міжнародні фінанси: поняття, функції, місце та роль у сучасній світовій економічній системі. Світовий фінансовий ринок, його призначення, характерні ознаки та функції. Мета створення та завдання міжнародних фінансових інституцій.

Розділ 2. ГРОШІ ТА КРЕДИТ

Походження грошей. Концепції походження грошей. Форми грошей та їх еволюція. Функції грошей. Функція міри вартості, її суть, сфера використання. Функція засобу обігу. Функція засобу платежу. Функція засобу нагромадження. Світові гроші. Взаємозв'язок функцій грошей. Вартість грошей. Купівельна спроможність як вираз вартості грошей при різних їх формах.

Економічна основа та загальна схема сукупного грошового обороту. Структура сукупного грошового обороту. Фіскально-бюджетний оборот. Кредитний оборот. Фінансовий оборот. Основні сфери грошового обороту. Безготівковий та готівковий грошовий оборот. Грошові потоки та критерії їх класифікації. Модель сукупного грошового обороту. Характеристика основних видів грошових потоків. Структура грошових потоків.

Грошова маса та основні форми її існування. Характеристика грошових агрегатів. Грошова база. Особливості побудови показників грошової маси в Україні.

Закони грошового обігу. Грошовий мультиплікатор.

Суть грошового ринку. Канали прямого і опосередкованого фінансування. Структура грошового ринку. Ринок грошей (монетарний ринок). Ринок капіталів. Суб'єкти грошового ринку. Попит на гроші. Пропозиція грошей. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку. Рівноважна процентна ставка.

Основні принципи організації та моделі побудови грошових систем. Елементи грошової системи та їх характеристика. Склад грошової системи. Система безготівкових розрахунків. Система готівкового обігу. Валютна система. Основні типи грошових систем. Саморегульовані грошові системи та їх історичні форми. Біметалізм. Монеметалізм. Регульовані грошові системи. Система паперово-грошового обігу. Система природнього (кредитного) обігу. Неринкові та ринкові грошові системи. Відкриті та закриті грошові системи.

Державне регулювання грошової сфери як головне призначення грошової системи. Методи та інструменти регулювання грошової системи. Становлення та розвиток грошової системи України.

Суть інфляції. Теоретичні концепції інфляції. Основні форми інфляції. Класичні, монетарні та загальноекономічні чинники інфляції. Основні показники вимірювання інфляції. Методи регулювання інфляції. Дефляційна політика (регулювання попиту). Соціально-економічні наслідки інфляції. Особливості інфляційного процесу в Україні.

Грошові реформи: поняття та цілі. Основні методи стабілізації валют: дефляція, деномінація, нуліфікація, девальвація, ревальвація. Основні моделі грошових реформ. Характеристика основних грошових реформ, що здійснені в Україні.

Суть та види валютних відносин. Види валюти. Валютний ринок. Валютні операції. Котирування валют. Валютний курс. Механізм забезпечення конвертованості валюти. Порядок визначення валютних курсів. Валютне регулювання. Механізм регулювання валютного курсу. Режим валютного курсу в

Україні. Валютні системи та їх види. Основні елементи національної валютної системи. Розвиток валютної системи України. Еволюція світової валютної системи.

Еволюція кредитних відносин. Основні положення натуралістичної та капіталотворчої теорії кредиту. Сутність та функції кредиту. Економічні межі кредиту. Форми та види кредиту. Суть і функції позикового відсотка та методи його обчислення. Роль позикового відсотка в ринковій економіці.

Сутність фінансового посередництва. Види фінансового посередництва. Спеціалізовані фінансово-кредитні установи як парабанківські фінансові посередники. Страхові компанії: їх функціональна суть та форми організації. Пенсійні фонди. Особливості функціонування пенсійних фондів. Інвестиційні компанії. Інвестиційні компанії закритого та відкритого типу. Позиково-ощадні асоціації. Фінансові компанії. Кредитні спілки. Ломбарди. Добродійні фонди.

Суть, призначення та класифікація банків. Основні показники діяльності банків. Загальна характеристика банківських операцій. Пасивні банківські операції. Активні операції банків.

Історичні аспекти організації центральних банків. Сучасні організаційно-правові форми центральних банків. Незалежність центральних банків. Функції центрального банку. Грошово-кредитна політика центрального банку. Основні типи грошово-кредитної політики. Національний банк України: його завдання, функції та історія розвитку.

Загальна характеристика міжнародних фінансово-кредитних установ. Цілі створення і особливості функціонування МВФ і Світового банку. Європейський інвестиційний банк. Банк міжнародних розрахунків. Міжнародна фінансова корпорація. Європейський банк реконструкції і розвитку. Особливості співпраці України з міжнародними фінансово-кредитними установами.

Розділ 3. ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА

Сутність, функції та принципи організації фінансів підприємства. Фінансовий механізм підприємства та характеристика його основних елементів. Механізм державного та ринкового регулювання фінансів підприємства. Фінансова діяльність підприємства: сутність, принципи, особливості організації.

Сутність та класифікація активів підприємства. Сутність та класифікація необоротних активів підприємства. Економічні основи функціонування основних засобів підприємства. Знос та амортизація основних засобів. Показники відтворення та ефективності використання необоротних активів підприємства. Сутність та класифікація оборотних активів підприємства. Поняття операційного циклу. Показники оцінки ефективності використання оборотних активів. Методи планування оборотних активів підприємства.

Сутність, склад та принципи формування фінансових ресурсів підприємства. Поняття та склад власних фінансових ресурсів підприємства. Поняття та склад позикових фінансових ресурсів підприємства. Поняття вартості капіталу.

Сутність грошового обороту підприємства. Характеристика та склад грошових надходжень підприємства. Надходження грошових коштів від операційної діяльності. Планування та контроль надходжень грошових коштів від реалізації продукції (послуг). Грошові надходження від інвестиційної, фінансової та іншої звичайної діяльності. Сутність системи грошових розрахунків підприємства. Система безготівкових розрахунків. Система готівкових розрахунків. Наслідки порушення та способи зміцнення платіжної дисципліни.

Фінансові результати підприємства та їх види. Формування чистого фінансового результату. Розподіл і використання прибутку. Система показників рентабельності. Факторний аналіз рентабельності. Фінансові результати в системі CVP-аналізу. Поняття операційного левериджу. Розрахунок межі безпеки та запасу фінансової міцності.

Поняття та складові елементи фінансового стану підприємства. Цілі й призначення оцінки фінансового стану підприємства. Інформаційне забезпечення та методи діагностики фінансового стану підприємства.

Фактори виникнення та симптоми фінансової кризи на підприємстві. Банкрутство підприємства та його види. Порядок та умови проведення ліквідаційної процедури на підприємстві. Санація підприємства як інструмент протидії банкрутству.

Зміст та методи фінансового планування. Методичні засади обґрунтування плану доходів та витрат підприємства. Методичні засади обґрунтування плану надходження та використання грошових коштів підприємства. Платіжний календар підприємства. Методичні засади обґрунтування балансового плану підприємства.

КРИТЕРІЇ

оцінювання знань на вступному фаховому випробуванні для здобуття освітнього ступеня бакалавра

1. Загальні положення:

Мета фахового випробування – оцінити відповідність знань, умінь та навичок вступників згідно з вимогами програми вступного фахового випробування.

2. Структура екзаменаційного білета:

Екзаменаційний білет з фахового випробування складається з п'ятдесяти закритих тестових завдань.

3. Критерії оцінювання:

- Рівень знань оцінюється за 200-бальною шкалою.
- Серед відповідей на тестове завдання вступнику слід обрати одну правильну.
- Правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 4 бали, а неправильна – у 0 балів.
- Вступники, які отримали менше 100 балів до наступних етапів випробувань не допускаються та участі у конкурсі не беруть.

Список рекомендованих джерел

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
3. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
4. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001 р. № 2908-III із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
5. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
6. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
7. Про цінні папери і фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
8. Про грошову реформу в Україні: Указ Президента України від 25.08.1996 №762/96.
9. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 р. № 142-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
10. Про бюджетну класифікацію: Наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 р. № 11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
11. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Правління НБУ від 21.01.2004. №22 (зі змінами).
12. Бандурка А.М. Гроші і кредит: навч. посіб. / А.М. Бандурка.–К.: Ліра-К, 2015. – 380 с.
13. Бланк І.О. Управління фінансами підприємств: підруч. / І.О. Бланк, Г.В. Ситник. - К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2006. – 780 с.
14. Гроші та кредит: навч. посіб. / І.В. Алексеев, М.К. Бондарчук. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 216 с.
15. Гроші та кредит: підруч. / П.Г. Ільчук, О.О. Коць, І.Ю. Кондрат, Н.Б. Ярошевич. – Львів: Видавець ПП Сорока Т.Б., 2016. – 412 с.

16. Онищенко В.О., Бережна А.Ю., Пащенко Л.О., Чичкало-Кондрацька І.Б. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні): підручник / В.О. Онищенко, А.Ю. Бережна, Л.О. Пащенко, І.Б. Чичкало-Кондрацька. – К.: ЦУЛ, 2016. – 600 с.
17. Савлук М. Гроші та кредит: підруч. для вузів за спец. «Фінанси та кредит» / М. Савлук, К.Г. Зуллас, А.М. Коряк. – Київ: Либідь, 2014. – 330 с.
18. Сисоєва К.Ф. Гроші і кредит: в схемах та таблицях: навч. посіб. / К.Ф. Сисоєва. – К.: Ліра-К, 2015. – 245 с.
19. Сушко Н.М. Гроші та кредит: навч. посіб. / Н.М. Сушко. – Київ: КНТЕУ, 2016. – 384 с.
20. Тарасенко І.О. Фінанси підприємств: підруч. для студентів ВНЗ на пряму підгот. 6.030508 "Фінанси і кредит" / І.О. Тарасенко, Н.М. Любенко; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. – Київ: КНУТД, 2015. – 359 с.
21. Фінанси, гроші та кредит: навч. посібник/ Н.О. Шпак, Н.Б. Ярошевич, О.Я. Побурко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 416 с.
22. Фінанси підприємств: підручник / [А.М. Поддєрьогін та ін.]; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – 8-е вид., переробл. та допов. – К.: КНЕУ, 2013. – 519 с.
23. Фінанси підприємства: підруч. / Л.О. Лігоненко [та ін.]; Київський національний торговельно-економічний ун-т. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2007. – 491 с.
24. Шеремет О.А., Дем'яненко І.В., Багацька К.В. Фінанси для фінансистів: підруч. / О.А. Шеремет, І.В. Дем'яненко, К.В. Багацька. – К.: ЦУЛ, 2015. – 612 с.
25. Юрій С.І., Федосов В.М. Фінанси: підруч. / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: Знання, 2013. – 611 с.